

KOLONICH SIEGFRIED, DUNÁN INNENI FŐ- KAPITÁNY ÉLETÉBŐL.

Régi horvát nemzetségből származott, mely a hódoltság terjedése következtében az örökös tartományokba szorult és csakhamar egészen elnémetesedett.¹⁾ Mint zsoldos kapitány jött Magyarországra a XVI-ik század vége felé és a hosszú török háborúban szerzett érdemeinél fogva, mint *bizonyos számú vasas németek parancsnoka* az 1598-iki pozsonyi országgyűlésen magyar indigenatust nyert. És minekutána Perényi Istvánnak Dobó Annától született Zsófia leányát, báró Forgách János özvegyét, nőül vette: a legelőbbkelő magyar családokkal sógorosodván, a nagybirtokos főurak sorába emelkedett.²⁾

Tagadhatatlanul jó katona, és országszerte ismert bátor, vitéz ember volt, de különös hadvezéri tehetséggel épenséggel nem bírt és Bocskay támadásakor egyik kudarczot a másik után vallotta. Mindazonáltal vagyónánál és összeköttetéseinél fogva csakhamar magasra emelkedett. Mert a Habsburgok kincstára talán soha sem volt üresebb, mint épen ebben az időben, s minthogy Kolonich nyitva tartotta erszényét, mikor a lázongó zsoldosokat fizetni kellett, a maga követeléseiivel pedig bölcsen hallgatott: rövid idő alatt úgy le tudta magának kötelezni az udvart és úgy megnyerte Rudolf

¹⁾ Hogy a Kolonich család horvát volt, ez az 1618. évi V. t. czikkből világosan kitünik. Tehát egy előbbi közleményemben tévesen mondtam őt morva származásúnak. (L. Hadtört. Közl. VI. 685, 1.)

²⁾ Perényi Zsófia első férje ormosdi báró Székely György volt, és csak 1604-ben ment nőül Kolonich-hoz.

kegyelmét, hogy 1604-ben a Thurzó György lemondásával megüresedett Dunán inneni főkapitányságra őt nevezték ki.¹⁾

Fontos állását a bécsi békekötés után is megtartotta, bár az öreg Ilyésháznak kedve ellenére történt a dolog, mert a múltak szomorú tapasztalatain okulva, nem örömet látott idegen embereket a végvárakban. «*Magyart is találunk, az kire bizzuk magunkat és országunkat — írja 1606 december 12-én Thurzó Györgynek. — Az elején köll jól meglátnunk, hogy az mit végeztünk, jól megtartsuk és németekre a végházakat ne bizzuk; ám Esztergomot is földadták az többit is mind németek adták török kezében, nekik nem hazájok, ez nem fáj nekik.*»²⁾

De Kolonich jó magyarnak mutatta magát és hazájának tartotta az országot. Magyarul beszélt, magyarul levelezett s a mellett a törökkel is bátran szembe szállott, mikor a hódoltságot terjesztette és a nyomorúlt földnépét rablá, a mint erről az alább következő levelek is tanúságot tesznek. Nem is volt azért ellene később semmi kifogása Ilyésháznak, Thurzó György nádor pedig bizodalmas meghitt emberei közé számlálta és mindvégig nagy pártfogója maradt.

Mert csakhamar hatalmas ellenségei támadtak Kolonichnak az udvarnál, élükön *Forgách Ferencz* esztergomi érsekkel, a ki protestans voltán kívül még azt is rossz szemmel nézte, hogy az általa halálból gyűlölt nádor belső könnyezetéhez tartozott. Különben is a kardinal *Draskovics Jánost* szerette volna beültetni az ersekujvári főkapitányságba, és a hadi tanácsnál minden követ megmozdított, hogy célját elérhesse.

Kolonich fizetése évenként többre rúgott tíz ezer frtnál, és erről a királynak kellett volna gondoskodni, míg az ujbáryi őrség főtartása az esztergomi érsek kötelessége volt. De nem hogy a magáét megkapta volna, hanem még a vitézeket is gyakran a saját zsebéből fizette és sokszor nagy összeggel segített a kincstár szorúlt helyzetén. Már Rudolf annyival tartozott neki, hogy követelése fejében több mint 200 ezer forintig kötött le számára

¹⁾ Istvánffy szerint a pozsonyi országgyűlésen maga Thurzó ajánlotta Kolonichot utódjának.

²⁾ Történelmi Tár 1882. évf. 428. l.

némely ausztriai és magyarországi jószágokat, az 1610-ik év végén pedig Mátyás királylyal szemben fennálló összes követelése 695,000 forintra emelkedett, a mi ma napság minimo calculo 6—8 millió forintot tenne.

Míg felesége élt, Kolonich nem igen sürgette pénzét, mert a Perényi-Dobó-féle örökség kiapadhatatlan forrásnak látszott, és beérte egyelőre azzal, hogy Rudolf *Freistadtot* 110 ezer, a *sárospataki* uradalmat pedig 100 ezer forintban inscribálta neki. De az asszony halála és magszakadása után egyfelől a Perényiek, másfelől a fiscus úgy megdézsmálták a fejedelmi vagyont, hogy Kolonichnak Léva várán és tartományán kívül tényleg alig maradt egyéb a kezén. Mert az Ugocsa vármegyében fekvő *terebesi* uradalmat 80 ezer forintban neki adományozta ugyan Mátyás, de a Perényi család tiltakozása miatt semmi hasznát sem vette annak.

Mikor tehát előállottak és nap-nap mellett zaklatták őt a hitelezők, viszont ő is a királyhoz fordult a maga jogos követelésével. Mivel pedig régi dolog, hogy a türelmetlen hitelezők a fejedelmek előtt is époly kevéssé szívesen látott vendégek, mint más közönseges halandó előtt: Kolonichnak sok baja és kellemetlensége származott ebből.

Mert mialatt az ő hitelezői a törvény értelmében szigorúan jártak el ellene és jószágait zár alá vetették, az alatt neki, ajtóról ajtóra járván, könyörögni, rimánkodni kellett, hogy megkapja a magáét. Ha még legalább megkapta volna! de csak üres biztatásokkal tartották, és mint a nádornak panaszolja, arany-ezüst műveit, sőt értékes ruháit is elzalogosította, hogy magát táplálhassa.

A különben is indulatos embernek végre elfogyott a türelme. Meggondolatlan nyilatkozatokat tett, nyíltan zugolódott az udvar igazságtalan eljárása ellen, megtagadta a köteles engedelmességet és minden tekintetben úgy kezdé viselni magát, hogy ellenségeinek csak fegyvert szolgáltatott a kezökbe.

Eleinte fenyegetőzött, hogy lemond az országhatóságáról és ám lássák, mi fog történni. De ebből még több baj és kellemetlenség származott, mert Forgách Ferencz elfogadtatta lemondását a királylyal és Draskovics által helyettesítetté. A nádor azonban az ellenséges érzésű udvari pártnak, különösen pedig a papoknak

diadalát látván ebben, lebeszélte Kolonichot szándékáról, a ki úgy látszik maga sem hitte, hogy Bécsben olyan hamarosan kiadjanak rajta.

Mikor az érsekújvári vitézek meghallották, hogy kedvelt főkapitányok bucsúzni készül, összegyülekeztek és 1610 február 7-én az összes végbeliek nevében megírták a nádornak, hogy mind fejenként megesküdtek arra, hogy ők addig Kolonichot magok közül ki nem bocsátják, míg hátralékos zsoldjukat meg nem kapják. «*Mert egyáltalán fogva azt kívánjuk és akarjuk, hogy mind generális urunk ő nsga és minden tisztviselők az Sz. György napig mind hevet s hideget együtt tőrjenek velünk*».¹⁾

Azt gyanítjuk hogy a vitézlő rend Thurzó akaratából vagy legalább is az ő beleegyezésével cselekedett, mert az a körülmény, hogy a nádor revesalist követelt Kolonichtól, hogy addig a meddig ő Felső-Magyarországból vissza nem érkezik, ki nem bocsátja kezéből Érsek-Újvárt: határozottan arra mutat, hogy tényleg előre meg volt beszélve a dolog, hogy Thurzónak, Kolonichnak legyen mivel védekezniök, ha az udvar esetleg felelőségre vonná őket.

Mialatt tehát a nádor az erdélyi ügyekkel foglalatoskodott Kolonich, az esztergomi érsek minden mesterkedése daczára, Érsek-Újvárott maradt, határozottan megmondván, hogy nem mozdul addig a helyből, míg követelésére nézve ki nem elégítik. Hiába beszélte Draskovics, hogy most már ő a generális, a végbeliek csak Kolonichra hallgattak és a vármegyék is — a nádornak kedvét akaráván keresni — őt tekintették az országrész főkapitányának. — A cardinalist meg a hadi tanács elnökét mód nélkül bosszantotta a dolog és mindenféle, részint alapos, részint hamis vádakkal állván elő, kieszközölték, hogy Kolonich Bécsbe rendeltetett. — Ez azonban gyanúpörrel élve, betegségével, költségtelen voltával, török hírekkel stb. mentegetőzván, ki nem mozdult az erős kőfalak közül, mert jóakarói titokban értesítették, hogy vigyázzon magára, mert veszedelem fenyegeti.

Thurzó György ősz kezdetén visszaérkezvén Felső-Magyarországba, Kolonich, mielőtt személyesen fölkereshette volna,

¹⁾ Orsz. levéltár Act. Thurz. fac. 38 nr. 7.

terjedelmes emlékiratot küldött hozzá, melyben felsorolván sérelmeit, védelmet és pártfogást kért tőle, a sorok között azt is kijelentvén, hogy ha az ország kívánja, ő bizony örömet megmarad továbbra is tisztében.¹⁾

De a nádor már ebben az időben maga sem volt *grata persona* az udvarnál és nem tudta megvédelmezni Kolonichot hatalmas ellenségei boszújától. Mátyás király, a hadi tanácsnak 1610 december 24-én kelt rendeletével végleg a fölmentette őt állásától és Draskovicsot, mint királyi biztost Érsek-Újvárra küldvén, a kegyvesztett embernek szigorú parancsolatot adott, hogy haladéktalanul foglalja el új állomását az örökös tartományokban.²⁾

Az újvári vitézek akartak ugyan most is egy kis zenebonát támasztani Kolonich érdekében és mikor Draskovics 1611. január 5-én megjelent közöttük, megtagadták tőle a vár kulcsait, tanácsot kérvén a nádortól, hogy befogadják-e vagy sem? — de az új generális addig itatta, etette őket és úgy lekenyerezte ígéretekkel és ajándékokkal a főkolomposokat, hogy utóvégre is megesett a szívéük szegényen és maguk között marasztották.³⁾

Kolonich tehát elbúcsúzott Magyarországtól és rosszakarói, a kik már újvári kapitányságában azzal gyanúsították, hogy a németekkel szakítva, testtel-lélekkel a magyarokhoz csatlakozott és háborút akart indítani a király ellen, addig vádoskodtak reá, míg végre 1613-ban csakugyan börtönbe került. Az volt a fővád ellene, hogy *títkon katonákat íratott össze* és föllázdát az uralkodó ház tekintélye és méltósága ellen, a mi bizony, a mennyire ismerjük, könnyen kitelhetett tőle — mindazonáltal legnagyobb bűnének gazdagságát, illetőleg azt a reá nézve végzetes körülményt tartjuk, hogy az államkincstár csaknem 700 ezer frtjával volt adósa.

Nagy érdeklődés mutatkozott iránta nemcsak Magyarországon, de az egész német birodalomban, s míg egyfelől a nádor, a vár-

¹⁾ Az emlékiratnak nincs évkelte, csak az bizonyos, hogy *szeptember 11.* íratott. De tartalmából azért határozottan megállapítható, hogy 1610-ben készült.

²⁾ Act. Thurz. fasc. 87. nr. 12.

³⁾ Történelmi Tár 1893. évf. 443 l.

megyék és a végbeli vitézek nem szüntek meg kérésükkel ostromolni a királyt, hogy megemlékezvén hasznos szolgálatairól, elégedjék meg már eddigi bűnhődésével és bocsássa szabadon, másfelől a főhercegek, az electorok és az imperiumbeli fejedelmek is közbe vetették magukat érdekében, úgy hogy Mátyás az 1615-ik év folyamán végre is megkegyelmezett neki. Rokonai kezességet vállaltak érte, maga pedig május 4-én erős hitlevelet adott, hogy soha többé afféle gonosz dologba nem avatkozik és az uralkodó háznak mind halálig híve marad.¹⁾

A most elmondottakra vonatkoznak azalább következő levelek, melyeknek Kolonich életírója egykor jó hasznukat veszi. Maga a nádorhoz intézett emlékirat is igen sok becses és tanulságos dolgot tartalmaz úgy általános, mint hadtörténelmi tekintetben, élénk világitásba helyezvén az ország függetlenségét és alkotmányos jogait védő nemzeti pártnak az esztergomi érsek által vezetett udvari párthoz való viszonyát és a kettő között fennálló szakadatlan küzdelmet.

Memoriale.

1. Ajánlom Nagyságodnak örökké való szolgálatomat és hogy Isten Nsgdat meghozta jó egészségben és békével, azt tiszta szívvel örülöm és akarom, még Isten után csak Nsgdhoz vagyom minden bizodalمام és reménységem. És ha Nsgd én mellett nem fog, az én dolgomban semmi jót nem tudok kitől remélnék.

2. Emlékezik Nsgd rólla, az minémü reversalist én attam Nsgdnak, *hogy míg az Isten az felföldről meghozza Nsgdat, addig az várat senki kezéhez nem adgyam, hanem Nsgdnak.* És hogy immár Isten meghozta Nsgdat, valamit énnekem Nsgd parancsol, ahhoz tartom magamat. Noha Cardinal eleget practicalt, de mindenekben jó vigyázásban voltam és úgy viseltem magamat, hogy sem Nsgd sem az nemes ország sem az vitézek én felüllem nem panaszolhatnak. Úgy vagyom, hogy búcsúztam ő felségétől,

¹ Országos levéltár Act. Thurz. fasc. 7 nr. 5.

de úgy, hogy az én jámbor szolgálatomért énnekem megfizessenek, mely restantiam az új esztendeig *hatszáz és kilenczvenöt ezer forint volt*, annak jobb részét császár és király urunk ő felsége vitézlő népére kész pénzüll költöttem. Ő felségénél is nyilván vagyon és arról nem köll igen sok bizonyosság, minémű jámborúl és híven szolgáltam Magyarországot 24 esztendőtől fogván sok kár-vallással, és honnan mi reám szállott és hozzám jött, azt az hív szolgálatom mellett mind elköltöttem és nagy adósságban ejtettem magamat az én jámbor hív szolgálatom mellett.

3. Annak okáért kérem Nsgdat mint nékem jó akaró uramat és patronusomat, hogy Nsgd király urunk ő felségénél legyen jó törekedő én felöllem, hogy ő felsége fizessen meg, mivel hogy magára vette ő felsége azt az adósságot, kivel császár urunk adós volt nekem és egynehány helen úgy mint *Fraystattru* 110 ezer forintra inscribált császár urunk, és azonképen *sárospataki jószággra* száz ezer frtra inscribált és ismét király urunk ő felsége *turterebesí jószággra* 80 ezer forintot. Immár csak király urunk ő felségén áll az resolutio, annak okáért kérem Nsgdat mint uramat, patronusomat, értvén az dolgot miben vagyon, ő felségénél legyen jó törekedő Nsgd.

Emlékezhetik Nsgd arról is, hogy az én creditorim, kiknek adós vagyok, igen futnak és panaszkodnak reám, és kész volnék, mivel hogy az jámborok az övéket énnekem kölcsön atták, megcontentálni, de valamíg ő felsége engemet meg nem fizet, semmi módom nincsen benne. Tudom hogy ha Isten Nsgdat felhozza az octáván Nsgdat akarják megtalálni felölle és az kicsin jószágomat, kiből táplálom magamat, el akarják foglalni, melyre az Cardinal és az több pápista nem jó akaróim arra dobolják az én creditorimot hogy mindenből kifogyassanak és élhetetlenné tegyenek. Mind-ezeknek Nsgd ő fsgénél ellene állhat és módot talál ellene, kit ha Isten éltet, mind ő felségének, Nsgdnak és az nemes országnak, ha veszik szolgálatomat, holtom napjáig kész vagyok szolgálnom.

4. Most is ő felsége minden creditorimnak szabadon hagyott jószágomat elfoglalni és engemet azon erőltet ő felsége, hogy mennél hamarább mindeneket megfizessem, és *szintén ma 11 septembris* hozták ő felsége parancsolattyát reám, hogy Bécs körül való jószágokat kezekben engedi;

5. Holott Bécsből király urunk ő felsége Nsgdnek azt írta, hogy Nsgd nekem azt parancsolta és írta volna, hogy fel ne menék ő felségéhez, de minden rendeknek tisztesség adassék, azt én soha meg sem gondoltam, sem írtam, sem mondtam és Nsgd sem írta nekem, de azon mesterkedtek, hogy Nsgdtúl elidegenítsenek. Most is mind abban törik fejöket, mert tuggyák, hogy ha Nsgd az én igazságom mellett nem fog, az én nem jó akaróim, minden dolgokat és akarattjokat ellenem véghez visznek.

Miólta fogva Nsgd oda az felföldön jár, sokat írtnak énnekem egynehány rendbeli urak és csodálkoznak azon, hogy miért ragaszkodtam Nsgdhoz, holott ő felségének köllene kedvét keresnem, mert Palatinus uram, mond — mindenben ellened vagyon neked, és úgy commendált ő felségénél, kiben igen kevés örömed és hasznod leszen. Ezt csak azért cselekszik, mert nyilván tudgyák, hogy eleitől fogva nekem minden bizodalmam és reménységem Nsgdban vagyon, tudván azt, hogy Nsgd igazságszerető úr, és az igazságnak igaz patronusa. Még most is abban törik fejeket, hogy Nsgdat elidegenítsék én töllem, jóakaró szolgáljától.

Az miért engemet oly szorgalmatosan fölhevittanak Bécsben, oka csak az volt, hogy Cardinal és többek szándékja és praktikája véghez mehessen és én rajtam innen kiadhassanak és *Újvárat* az több végházzal kezekhez vehessék.

És gondolhattya Nsgd, hogy az táborban ki akartanak 700 (száz) embert szállítani lovast és gyalogot, engemet Bécsben arestáltatni akartak és *Tury Ferencz* uramot is felakarták hivatni, az hogy több nem, hanem 300 embert akartak itt benn hadni és azok is az papokkal egyet akartanak érteni.

6. Nagyságod emlékezhethik arról, hogy egynehányszor írta és parancsolta énnekem Nsgd, hogy az vármegyékre szorgalmatos gondom legyen és megmustrálljam, hogy valamikor Nsgd parancsolja, előállhassanak. És azonképen az végházakra szorgalmas gondom legyen, hogy az csatázástól megszünjenek az vitézek, mely dolgokra úgy viseltem gondot, hogy talán Nsgd contentus leszen rajta, mert tehetségem szerint úgy forgolódtam, hogy panaszt ne vegyek Nsgdtúl.

Második oka az én föl nem menetelemnek ez volt, hogy költségtelen vagyok és miért hogy idegen országokból fejedelmek,

kik engemet sok időtül fogva esmertenek, ott voltak, hanem ha magam gyalázatomra mentem volna föl, *mert mindenemet elzalogosítottam, arany lánczaimat, ezüst míveimet és még ruháimat is, mert ha ahhoz nem nyultam volna, nem tudtam volna mivel táplálni magamat és szolgálóimat.*

Harmadik oka az, hogy immár tíz egész hete léssen hogy betegeskedem, ki miatt sehová nem mehettem, eleget írtam oda föl ő felségének és az tanácsnak, hogy táplálásomra valamit adgyanak, de nem hogy rendeltének volna ilyen beteges állapotomban, avagy attanak volna, de még csak választ sem attanak kérésemre.

Kérem azért Nagyságodat, mint jóakaró uramat, patronusomat, hogy ilyen nagy fogyatkozott állapotomban, hogy ne hagyjon és parancsoljon Vizkelethy uramnak, hogy míg Isten fölviszi Nsgdat Bécsben, adasson Nsgd 3000 frtot szolgálatomban, mivel hogy az tél rajtunk, szereztethessek egyet-mást téli szükségemre. És ha Nsgd az végbeli vitézeknek fizetést rendeltet, tudassa Nsgd szolgálatomban és úgy tartom, mintha Nsgd ajándékon adná, és ha Isten halálomat halasztja, meg akarom szolgálnom Nsgdnak.

Negyedik oka az én föl nem menetelemnek, bizonyosan tudgya Nsgd, hogy szinte akkorban volt az budai passának jövelele, és nagy híre volt, hogy minémű haddal jó és sokad magával. Kihez képest ez a föld, kiket az holdulásra annak előtte is erőltetének mind futó félben volt, ha móddal nem tartóztattuk volna az szegénységet, mind el is futottanak volna. És mostan is egymást éri levele, az kiben kívánnya, hogy az szegénységet bebocsássuk holdulásra, kiről Nsgdnak is írtam.

Turba bízott embereim énnekem gyakorta írnak Budáról, és nagy bizonyosan értették az passának akarattyát, hogy Vácra és Damasdra igen szándékozik, az két pribék is bizonyosan beszélük, az mint Nsgdnak megírtam. Én az váczi kapitánnak megírtam, hogy jó vigyázásban legyen és mennél jobban lehet, építsék az várat.

7. *Damasd* pedig igen erőtelen hel és Draskovith János az vítézlő népet leszállította, de miért hogy az töröknek olyan igen torkában vannak, lehetetlen dolog, hogy az mire szállította volt,

hogy azok elegek volnának az őrzésére, és én meghattam, hogy míg az Isten Nsgdat közinkben hozza és meglátja Nsgd, méltó e helén hadni őket avagy nem? addig heleken legyenek és jó vigyázásban.

Az több végházakban is mikor az végeket járta Draskowyth, egynehány helyen az vitézeket kérdezte és megeskütteté arra, hogy ha én ismét abban forgolódnám, hogy új háborút akarok indítanom királyunk ellen, kiről elég bizonságom vagyon és ha az Isten időt ad hozzá, törvény nélkül nem hagyom, mert tisztességemet oltalmazom, és oly dolgokat beszéllett ő felségének ellenem, kit bizony soha meg nem bizonyíthat ellenem.

Arrul is királ urunkat ő felségét nem igazán informálta, hogy az lévai 100 lovas és 100 gyalogot, kit ott leszállított, hogy én ő felsége ellen megtartottam és én magam számára esküttettem volna. Tudgya azt Draskowyth, azonképen *Lipót Pek* és az többi hogy egynehány nemesek az vármegyéből ott voltak akkor és megmondották, hogy mind ő felségét és Nsgdat megtalálják felölle, mivel hogy az hel nagy, és azzal az vitézlő néppel az bányákat és városokat oltalmazza és Esztergom is közel lévén Lévához. Noha Draskowyth ott fenn azt mondotta, hogy én ő hire nélkül tartóztattam ott az 200 embert, bizonynyal írhatom Nsgdnak és elég bizonságim is lesznek, hogy ő maga adott zászlókat mind az lovasoknak és gyalogoknak és ő felsége számára esküttették és ez óráig is ő felségének szolgálnak mindennemű szolgálatban. Ha az Ur Isten Nsgdat elhozza, meglátja Nsgd, ha elegendő olyan nagy helyben 100 lovas és 100 gyalog?

Én soha Draskowythnak nem vétettem és nem tudom miért cselekszi mind én rajtam és sok tisztviselő vitézeken ilyen gyalázatot. Cardinal uram ő neki itt való kapitányságot és Pálffy Jánosnak az vice kapitányságot megszerzette és levelet is adott ő felsége rólla, de mivel hogy az mit én velem Nsgd és az vitézekkel elvégezett, ahhoz tartottam magamat és ezután is azon leszünk, hogy az mi szolgálatunkban fogatkozás ne legyen, az Cardinal urunk igen ellene legyen.

Itt az helben énnekem Draskowyth sem zászlót sem egyebet kezemben nem adott, hanem az régi zászlóm vagyon. Nem is akar-

tam semmit neki szólnom, ha Isten Nsgdat ide hozza, tudom elvégez Nsgd mindent.

8. Nagyságnak azt is adhatom tuttára bizonyosan, hogy fő ember barátim énnekem megírták és ugyan az ő religiójokon valók, hogy megoltalmazsam magamat, mert ha fölmegeyek, gyalázatot vallok, mert hamissan ő felségét én reám haragították, kinek feje Cardinal uram. És soha meg nem szünik az sok igyenetlenségtől, valamig a helt kezéhez nem kapcsolhatja és annak utánna ha azt ő véghez vihetné, akár kinek port hánya szeme közé. Ebben bizonyos legyen Nsgd, hogy valamit szíve titka tart ha ez helhez jutna, az cselekedné. Pográny Benedek fiastól mindenre izgattyák.

9. Panaszolkodhatom Nsgdnak azon is, hogy az minémű dézmákat ennek előtte Lévához beszettem, annak az arendáját ez idén egynehányszor Nagyszombatban küldtem és fő emberek által találtam meg Cardinalt és semmiképen nem engette és pénzemet sem vette föl, hanem visszaküldte, és egy alkalomban azt atta az választ, hogy nem adgya, és ő felségének is reám panaszlott felöle és azért is nagy haragja vagyon reám ő felségének, és minémű rut szóval illetett Cardinal uram, azt Nsgd megértheti.

Az mostani nagy beteges időhöz képest és melegséghez talált volt meg az vitézlő sereg, hogy minémű бүдös bort árultat Cardinal uram drágán 10 denaron pintit. Ahhoz képest látván magam is sok beteges vitézlő népet, meg kölléték engednem, hogy az kinek jó bora vagyon, szabad legyen árulni d. 6. Én megmondottam szolgálainak hogy jó bort áruljanak, és senkinek nem engedem meg, hogy bort árulljon.

10. Az morvai országot, ha Nsgd még egyszer megtalálná az 6000 frtról, mostan volna szükség, hogy magok emberétől küldenék be és építenének míg ideje vagyon. Tudván hogy Isten Nsgdat meghozza, nem mernék el hallgatni. Én immár kétszer küldtem szolgálimat, de mindenszer üres kézzel bocsáták.

11. Ezt is akarám Nsgdnak tuttára adnom, hogy mostani időben *Bécsben* csoda dolgokat praktikálnak. Egy bizott barátom atta értésemre, hogy azon vadnak, hogy az öcsém *Ferdinánd Kolnych* 3000 gyalog közül két zászlóval hatszáz embert választanak és azokat alá Komáromig hozzák és hertelen én reám nagy

erős parancsolatot hozzanak, hogy én minden okvetetlen beboocsásam ide Újvárbán. Én ugyan resolutus vagyok, hogy ha tízszer parancsolnak is, én úgy mint Nsgd, Magyarország főgondviselője lévén, hire nélkül Nsgdnak semmit nem cselekszem. Tudom, hogy azért is elég harag leszen reám, de nem gondolok vele. Mert az minémű hittel köteleztettem magamat Magyarországnak, abban akarok élni, halni, ha az nemes ország és Nsgd veszi.

12. Nsgdnak azt is írtam, mint jó akaró patronus uramnak, mivel hogy az komáromi kapitány, mióta Draskowyth János és *Pwkon* uram az kapitánságra vitték, mindgyarást Bécsben ment, és szóltafogva ott lakik, ő az egyik főhadakozó tanács és valamit akar szintén arra viszi király urunkat és az több tanácsokat és inkább fogja az papok mellett az dolgot, hogy nem mint az vitézlő rendnek.

Énnekem bizony nagy ellenségem, csak azért hogy ő feleségének és Nsgdnak megírtam, hogy az Komáromiak az csaták-túl meg nem szűnnek, hanem untalan csatáznak ki, az romlott országnak és az országbeli uraknak és mindeneknek ellene az mostani állapothoz képest. Én pedig azzal tartoztam, hogy Nsgdnak tuttára adjam, mert az én alattam való vitézlő nép egynehányszor találtak meg felőlle, hogy ha az komáromiaknak szabad csatáznik, miért ne ő nekik? De én ez ideig nehezen megtartottam.

Csak ezen héten is egy szép fekete lovat küldött föl az vicze kapitán az kapitánnak. Tegnap előtt ismét 50 gyalogot bocsátott csatára. Az komáromi vitézek, mind lovas, gyalog, eleget fognak Nsgdnak panaszkodni, ha az Isten Nsgdat közelb hozza. Azt is bizonyal beszélük, hogy az komáromi kapitán mind feleségestől ez jövő héten alá jönni akar és itt lakik.

13. Nsgd kétséggel hitte, hogy az győri kapitánnak, *Hanz Praynernek*, az magyar vitézeknek, kik az táborba szállottanak volna, gondviseléseket ő reá bízták volna, de nekem ugyan parancsolatom felőlle. Bécsben azt is költötték föl, hogy én teljességgel az németektől elállottam volna és magyarokhoz állottam és esküttem volna, ezt mind Cardinal uram költötte, és ha Isten ő szent felsége adgya, hogy szemben leszek Nsgddal, bővebb információt ért Nsgd töllem.

14. Azt is írhatom Nsgdnak, hogy Forgách Zsigmond Dóczy András által tractált én velem, hogy az lévőai jószágot meg akarná venni és mostan száz ezer frtot meg akarná fizetni és az többiről bizonyos terminusra meg akar concordalni velem. Én oly választ attam neki, hogy ha Gyimest el akar adni, a pénznek szerét teszem és megveszem tőlle.

15. Nsgdnak azt is írhatom, hogy mind az egész végházak nagy fogyatkozásban vannak lövő szerszámból, és itt sincs semmi, kiből segíthetném az végházakat. Én eleget sollicitalom és az fileki és az itt való *czoebörteokot* (így! czajbert?) felküldöttem, azonképen az pausrayber is ott vagyon és három holnapja hogy ott sollicitálják de semmi válaszom nem jö.

16. Nsgd azt is megírta ennekem, hogy Joó Máthénak atta Nsgd az damasdi kapitányságot és az nagy fogyatkozott állapot miatt ez ideig még be nem vihettem.

17. Ujváry Miklós szécsényi felől ezt is akarám tuttára adnom, hogy Kovács Demeterrel egyet értett és az minémű pénzt Nádasdyné asszonyom az vitézlő nép fizetésére Bujákban adott volt, azt ő mind kezénél tartotta és minduntalan Bujákban ki és be jártanak, reménkettek hogy Báthory valami haddal erre az földre ki indul, azért a bujáki vitézlő népben egynehányat, az kit gondoltanak, hogy Ujváry Miklósnak és Kovács Demeternek lator-ságokat megtudgyák, azokat kiirták és az többit magoknak esküttet ték. Kovács Demeter ezered magával akart Báthory mellé állani, és az hatvani béggel is igen egyetértett. Sokszor ki és bejárt az hatvani béghöz, mert az a bég egy bírónak mondotta még, hogy csak Báthory megindulna Kovács Demeter Szécsént megvenné és az benne valókat levágná.

Míg az Ur Isten Nsgdat behozza, jó vigyázásban és csendességben leszek. Bizony dolog, hogy sok gonosz emberek vannak az végházakban, kit ki köllene gyomlálnunk, mert igen practicalnak az törökökkel. Mégis az pribékekkel mit köllésék cselekednem, én Nsgdtól várok felölök.

18. Nsgdnak ezt is akartam megírnom. Im ezen órában érkezék Váczi Dóczy uram levele és miért hogy minémű hírt az pribék beszéle az passa akarattya felől, én megírtam volt Dóczy uramnak, és az mostani levelében írja, hogy Nsgd is erősen

megparancsolta neki, hogy az helben legyen és se hová ki ne menjen. Írja hogy sem puskaporok, sem taraczkjok semmi afféle tüzes szerszámok nincsen, én az mint oda fel megírtam Nsgdnak, nem tudom mivel segítenem affélével.

És ha (kit Isten ne adjon) afféle próba esik az végházakon, nem tudok hertelen micsoda segítséggel lennem innen is, mert fölötte igen fizetetlen itt is az vitézlő nép és épületlen. Ilyen bizonyos jövedelemből igen lassan fizeti Cardinal uram és egyáltaljában ugyan megírta az vitézlő népnek hogy nem fizeti őket, tudom mindazonáltal, hogy Nsgdnak leszen gondgya arra, hogy az vitézlő nép között, az fizetéshez képest jobb rend legyen és épebben hogy nem most, de látván most az fogyatkozást, nem tudjuk mire készeríteni őket, ha szinte kívántatik is. Azért én is kérem Nsgdat, hogy legyen Nsgdnak gondgya elsöben ez itt való vitézlő nép rendi felől.

Mostan egy bizonyos emberem jöve Bécsből ki bizonyal beszéli, hogy *Khám* az komáromi kapitány azt beszéli, hogy mi gondgya Kolonichnak arra, hogy az komáromiak csatára járnak, és ugyan ott abban sem köll meghadni, hanem ki köll abból az kapitánságból is vetni, mindazonáltal én Nsgdnak és az egész országnak örömet és tiszta szívvel szolgálok, és Nsgd törekedvén az én ő fsgénél való restantiámról, és ha ő felsége ezt nekem megfizetvén, ha ő felsége veszi szolgálatomat kész szolgálva vagyok, holott ő fsge megveti az én szolgálatomat, nincs mit tennem, tiszteséges szolgálatot kell keresnem.

Az mint Nsgd énnekem írta vala, hogy hol és micsoda helen lehet Nsgdnak alkalmatossága én velem szemben lenni, arról várok csak Nsgdtól és mind ezen beteges állapottal el nem mulatom, hanem Nsgdat megvisitalom.

Nagyságodnak mindenben jó akarattal szolgál míg él.

S. a Kolonich mpr.

(Eredetije az országos Levéltárban Act Thurz. fasc. 3. m 52.)

Az érsekújvári vitézlő rend Thurzó György nádorhoz.

Illustrissime Spectabilis ac magnifice Domine, domine et patrone nobis gratiosissime.

Ajánljuk Nsgdnak örökké való szolgálatunkat és kívánunk Istentől Nsgdnak az új esztendőben sok jó szerencsét és egészséget megadatni. Kegyelmes urunk ezt akaránk Nsgdnak tuttára adnunk, 5 die januarii *Draskowyth János* urunk ő Nsga be jöve közinkben és ő felsége parancsolattját hozá, melyet inspecie fölküldöttünk Nsgdnak. Ez mellett parancsolja ő fölsége az porkolábnak, hogy az várnak kulcsait ő Nsga kezében vigye.

Kiről mi ő Nsgának ilyen választ attunk, mivel hogy *Kolonich* urunknak ő Nsgának nem mi attuk kezében az kulcsot, és ki nem vesszük kezéből, hanem még él és még nem holt, jőjjön be ő Nsga közinkben és az régi jó szokások szerint vegye búcsúját tőlünk és mi is ő Nsgától. Annak utána adgya annak az kulcsot, az kinek ő felsége és Nsgd parancsolja.

Azért kegyelmes urunk patronusunk, kérjük Nsgdat mint kegyelmes urunkat, hogy az jó egyezségért és csendességért adjon tanuságot föllle, mihez köllessék magunkat tartanunk, mert azt sok mód nélkül való dolgokat teljességgel eluntuk. Ezzel Isten tartsa meg Nsgdat jó egészségben. Ex Uyvár 7 die januarii 1611.

Nsgdnak alázatos szolgái mindenben

Ujvári sereg lovas és gyalog.

Kivül: Illustrissimo Spectabili ac magnifico domino domino Comiti Georgio Thurzó de Bettlehemfalva etc

(Eredetije az országos levéltárban *Act. Thurz. fasc. 35. nr. 12.* hátlapján kilencz pecséttel.)

Kolonich Siegfried párbaj-ügye esztergomi Ali béggel.

I.

Nagyságos nekünk vitézljő szomszéd úr barátunk etc.

Hogy ez új esztendőbeli szerencsétlenségünköt Nsgdnak megjelentsük, semmi nem egyéb hanem az Nsgd és alatta való vitézljő rendnek iszonyú állhatatlan voltát tudván mindenkoron, kíválképpen ez mostani sz. békességnek fölbontását az két hatalmas császár között megvesztegette (így!), lehetetlen, hogy tovább szenvedhessük, holott én is az szegénségnek egyik oltalmazója és a keresztyénségnek igaz egyik tagja vagyok és igyekezem is

lenni. Kívánom azért, hogy az bosszúságért az mit ez ideig cselekedtél az szegénységen, emberségedet és vitézségedet velem együtt magad megpróbálgad, ötszáz lovassal kimegyek valahová akarod. Nsgd is annyi számú vitézivel és nem többel kijőjjön, eleiben magunk ketten vagy lovon vagy gyalog akarod, kopjával, karddal, pallossal vagy akár micsodás fegyverrel megvijjunk. Ha engem meggyőzsz, vagy én tégedet, annak utánna mutassák . . . az körültettünk lévő vitézek is emberségeket és vitézségeket. Hogy penig ez dolog általán fogya meglegyen, mi boldog emlékeztű szent György vitéz napjára halasszuk, az szép időre, és Nsgd is készen legyen, lássuk kinek az Isten adgya valet (!), mind ez ideig az szegénységnek szántó barmaival és egyéb marháival intézkedtetek, mint emberek hiteteket meg nem tartottátok és így az két hatalmas császár között az szent békességet felbontottátok, mely dolgot immár én az én hatalmas császáromnak tutára adtam, hogy Nsgd is ne mondhassa, hogy az ő fölsége hire nélkül cselekedtük és Nsgd is adgya császárnak tudtára, hogy nem mi, hanem tik vadatok az szent békesség fölbontói, tik adtatok okot mindenekre nem mi, sőt magunk is okot adunk immár és vagy jössz vagy nem *szakállodban igyekedünk pökni*. Ha penig ez dolgot császárod hire nekül meg mered próbálni, tehát ne halasszad, hanem az megnevezett napnak előtte elvégezzük, én mindenkoron készen vagyok, mint az szép leány az tánczhoz, mert soha nem érdemlettem, hogy az én szegény jobbágyimat úgy raboljátok, dulljátok, fosszátok és égessétek, kívántatik azért hogy szegények mellett fogjak. Ezeknek utánna is valamiből kívántatom, mindenekből mindenkoron készen vagyok. Nsgdtúl választ várok. Isten velünk. Datum ex arce nostra Idempurgh (?) 28 die decembris Anno 1613.

Nsgdnak mindenkoron kész szomszéd
barátja
Sigefridus a Kolonich.

II.

Hozzánk illendő szomszédtságomnak kész voltát ajánlom Nsgdnak, mint vitézlő Nsgos szomszéd úr barátomnak.

Megadák az Nsgd levelét, melyből megérttettem, hogy az

faluk miatt igen nagy haraggal volna Nsgd, annak okáért mivel hogy ennek előtte is az hatalmas és győzhetetlen török császárnak jobbágyi voltak, annak okáért holdoltatták be az vitézek őket. De mikor az levelet írta Nsgd, akkor az eszed fejedbül kiszökött, az nyilván való. De jó szomszéd úr barátom, az mint írt Nsgd ez bátor úgy legyen, de az én alattam való vitézeket nem illik Nsgdhoz, hogy állhatatlanoknak írja Nsgd, mert ezek az én alattam való vitézek, mind az egész világ jól tudgya, hogy az császár kenyerét vitézségekkel találták és vitézi módra élnek és Nsgd Szent György napját hatta az bajvívásra és azt írja Nsgd, szintén oly kész Nsgd az bajvívásra, mint az szép leány az táncz járásra, de szomszéd úr barátom úgy vedd eszedben magadat, én is szintén oly kész vagyok az bajvívásra, mint az kosok, hogy egymással készek ütközni.

Ezek után Isten velünk. Költ Esztergom várában A. D. 1613.

N. K. szomszéd úr barátja

Kara Aly bégh az hatalmas és győzhetetlen
török császárnak főszanchok és esztergomi
heltartója.

III.

Minden hozzánk illendő dolgokban kész szomszédos barátságunkat ajánljuk és Istentől jó egészséget Nsgdnek megadatni kívánunk.

Az Nsgd levelét jó kedvvel vettük. Az mi az fejünkből való eszünk kiszökését illeti, mikor Nsgdnek ennek előtte írtunk, tultuk mit írjunk és tudgyuk is. Értjük, hogy Nsgd olyan kész az bajvívásra, mint az kos az másikkal ütközni, bizonyára szükséges leszen, minket Nsgd jobb örömmel ez új esztendőben nem érhetett volna, mint azzal. Mégis mint vitéz szomszéd úr barátunkat Nsgdat kérjük, hogy ne halasszuk oly sokára mint Szent György napja, hiszem ha Nsgdnek immár szabadsága vagyon reá, tehát rövid és hova hamarabb való napon elvégezzük, csak írja meg Nsgd, mely napra, mely helyen és lovon e vagy gyalog akarja? az meglett dologra annak utánna ne legyen gondunk. Nsgdtül

választ várok. Isten velünk. Austriae Viennæ die 15. januarii
Anno 1614.

Nsgdnak kész szomszéd úr barátja
Sigefridus a Kolonits.

(Mind a három levél másolatban Act. Thurz. fasc. 7. nr. 12.)

Heves vármegye fölterjesztése a nádorhoz.

Illustrissime Comes et Domine domine nobis gratiosis-
sime etc.

Ennek előtte is alázatos könyörgésünkkel találtuk vala meg Nsgdat az tekintetes és Nagyságos Seyfridus Kolonich urunknak mostani fogságában lévő állapottya felől, hogy Nsgd ő felségénél az mi kegyelmes urunknál császárunknál interponálná magát és megszabadulása felől törekednék, hogy megtekéntvén ő felsége eleitől fogván ő felségéhez való hűséges szolgálattját, ki sem élete sem jószága fogyását ő felségek mellett nem szánta, hanem minden időeknek részeiben ő felségeknek, híven és igazán szolgált, hogy ő felsége venné el haragját rólla és kegyelmességét hozzája mutatván, bocsáttatná el, megelegetvén eddig való fogságával. Elhittük penig, hogy Nsgd több vármegyéknek törekedésével és az mi könyörgésünk mellett is ő felségénél jó szívvvel törekedett, de micsoda resolútiója lött ő felségétől Nsgdnak, abban semmit nem érthettünk. Nsgdnak mégis könyörgünk, hogy ha ő felségétől semmi oly resolútiója Nsgdnak nincsen, kiből megszabadulása felől jó reménség lehetne, hogy Nsgd mégis tovább is ő felségét megszabadulása felől sollicitálná és az Linczben menő követeknek is instructiójokban adván, azok által Nsgd ő felségénél mégis tovább is törekedgyék érette, kit Nsgdnak vele egyetemben megszolgálni igyekezünk. In reliquo etc. Datum ex congregatione nostra generali in oppido *Füle* loco consveto 28 die junii celebrata Anno domini 1614.

Illustrissimæ D. V.

servitores addictissimi
Universi magnates et nobiles
Comitatus Hevesiensis

Kívül: Illustrissimo domino comiti Georgio Thurzo ect.

(Szóról-szóra megegyezik evvel Nógrád vármegyének 1614. július 7-én kelt fölterjesztése. Mindkettő az országos levéltárban *Act. Thurz. fasc. 83. nr. 52—53.*)

A szécsenyi vitézek Kolonich kiszabadítása érdekében a nádorhoz folyamodnak.

Illustrissime domine, domine et Patrone nobis semper gratiosissime etc.

Nsgdat mint minékünk kegyelmes jó akaró Patronus urunkat kelletik alázatosan megtalálnunk írásunk által. Mivel hogy noha jól tudgyuk, hogy Nsgdnál nyilván vagyon az immár régen, hogy Siegfried Kolonich urunkat ő Nsgát az mi kgylmes fejedelmünk és császár urunk ő felsége arestáltatta, egy ideig Újhelyben mostan Bécsben tartatya, mindazonáltal mint nekünk kgylmes patronusunkat akaránk emlékeztetni Nsgdat ő Nsgának állapotja felől és alázatosan ő Nsga mellett Nsgdnál intercedálni, kérvén alázatosan Nsgdat, Nsgd megtekintvén megnevezett Seyfridus Kolonichnak fejedelmünk mellett régi hű szolgálatját, nemzetünk mellett is sok vére hullását, nyughatatlanságát, fáradságát, hasznosan való forgolódását, sőt nem csak az mi megromlott országunk és nemzetünk mellett, hanem az egész keresztyén országok mellett való jámbor és hű szolgálatját tekintse Nsgd, kit megtekintvén Nsgd, Nsgd mutassa meg hozzávaló szeretetét és jóakarátját, császár urunknál ő felségénél szabadulásáért intercedáljon és a mostani országunknak nemes gyűléséből az mely követeket Nsgd az országgal császár urunk ő felsége parancsolatjából *Linczben* felválasztott, Nsgd adja instructiójában ő Nsgknak és ő kgymeknek, hogy ő felségénél intercedaljanak ő Nsgk és ő kgymek. Elhittük bizonyosan ha Nsgd szeretettel törekedik ő felségénél, Nsgdért minden kegyelmességgel leszen Kolonich urunkhoz ő felsége császár urunk. Azt is bizonyosan elhittük Isten ő Nsgát megszabadítja az Nsgd intercedálására, hálaadással megigyekszik szolgálni az Nsgd velle tett jó cselekedetét, mi is mindenkori alázatos és hű szolgálatunkat es mindenkori kész voltunkat ajánljuk Nsgdnak. Az Ur Isten éltesse

és tartsa meg Nsgdat jó egészségben. Datum ex præsidio Szechen die 30. junii Anni 1614.

Illustriumæ domine vestræ

humillimi servitores
Sac. Cæs. Regiaque Mattis
præsidii Szechen utriusque
ordinis præsidarii universi.

Thurzó György nádornak. (A levél zárlatán 5 gyűrűs pecsétel, egy közülök a Forgách Miklósé.)

*Act. Thurz. fasc. 41. nr. 20.*¹⁾

Kolonich a nádorhoz.

Illustrissime Comes et domine affinis et patrone mihi plurimum confidentissime.

Salutem etc. Nsgdat akarom ez levelem által certificalnom, az én állapotom miben legyen. Ő fölsége az mi kegyelmes császár és király urunk, resolválván kegyelmesen magát, az titok tanács secretarius által decretum adatott reám, abban includalván ő fölsége kívánságát mind töllem és vér szerint való atyámfiától, nehezen reá állottunk, az atyámfiak közül pedig egyike úgymint az ki *Ulrichskirkben* lakik Hanss Kolonich reá nem állott és az többivel sem nem subscribálta sem nem pecsétlette az obligatoriát, kit ő fölsége császár urunk kívánt az többi között lenni. Azonközben másik atyámfia Handorffrul Geörigh Gabriel a Kolonich uram érkezett és az Hanss Kolonich helyett megcselekedte. Én is nem mulatván, mindgyárást be adtuk mind magamét és az öcsémét, mely mi obligatoriáink mostan is ő fölségénél vadnak. Annak utánna Styria országban írtam másik atyámfiának is az ki ide érkezett, hogy azért mégis confirmatusabb lehessen az ő fölsége töllünk kívánt obligatoriája, ez is kész az szerint magát obligálni, az kik oly urak és oly jószágosak mint Hanss Kolonich. Mi legyen pedig az ő fölsége kívánsága, im in paribus Nsgdnak megkültem includalván. Glössl püspök uram vissza jött császár

¹⁾ U. o. *fasc. 40. nr. 29.* őriztetik a lévai lovas és gyalog sereg folyamodása a nádorhoz Kolonich érdekében 1614. július 4-ről.

urunktól, én is reménlem azt, hogy az én dolgomat is reá bízta volna ő fölsége, talám rövid nap Isten szabadulásomat adgya, mely meg lévén Nsgdnak késedelem nélkül megjelentem. Ezeknek utánna ajánlom Nsgdnak éltemig való szolgálatomat és Istentől kívánok Nsgdnak szerencsés hosszú életet. Datum *Viennae* die 29. mensis may Anno 1615.

Illustristimæ D. V.

servitor et affinis devinetissimus

S. a Kolonits, mpr.

Kivül: Illustrissimo Comiti et domino domino Comiti Georgio Thurzó etc.

(U. o. Act. Thurz. fasc. 7. m 15.)

Épen egy esztendő múlva ez utolsó levél kelte után, 1616 május 29-én hozták a hírt nádornak hogy Kolonich, a ki nem tudatik mi okból, pártot ütött a király ellen, «*nagy romlást indított, Ausztriában várakat és Magyarországbán is immár Dévént megvötte*» Thurzó azonnal fölkelést hirdetett, mert azt beszélték, hogy Kolonich hada napról-napra öregbedik és tartott tőlle hogy a kis szikrából rövid időn nagy tűz támadhat, Pozsony város tanácsának pedig szemrehányást tett, hogy későn tudósította őt a veszedelemről. Mert Kolonich 1616 június 25-én Pozsonyban megjelenvén, fölszólította a magistratust, hogy adjanak neki segítséget, hogy *Dévény* várát a király számára el foglalhassa. A *circumspectus* polgároknak volt annyi belátásuk, hogy mandatum nélkül ilyen vakmerőségre nem vállalkoztak, de már azt csodálatos módon nem tudták fölérni észszel, hogy a nádornak tüstént jelentést tegyenek. És mikor Kolonich nagy haraggal és szitkozódások között eltávozván tőlük, megrohanta és bevette Dévényt, csak várták hogy mi fog még történni? Máskülönb azzal mentették magukat, hogy ők semmi bizonyosat nem tudtak Kolonich szándékáról, de nem is tartották volna tanácsosnak, hogy az ország határain kívül üldözöbe vegyék, ámbátor ők királyuk és hazájuk védelmében vérüket se szánnák kiontani stb.¹⁾

A véletlen és meglepő támadás azonban oly gyorsan elnyo-

¹⁾ Orsz. levéltár Act. Thurz. fasc 84. nr. 35. A pozsonyi tanácsnak 1616 június 2-án kelt levele csak *hatodikán* érkezett Bicsé várába.

matott, hogy mire Magyarország jóformán tudomást szerzett róla, már akkor Kolonich fogságba került és minden lecsendesedett. De véleményünk szerint nem is volt ennek a támadásnak semmiféle politikai célja s aligha csalódunk, mikor azt hiszszük, hogy *Kolonichot* a sértett magánérdek és talán a bosszúállás gondolata vezette, világosan szólván, hogy adóssági ügye és pártütése között szorosabb okozati összefüggést kereshetünk. Az a körülmény, hogy egyenesen *Dévény* várát foglalta el, melynek egyes tartozékaihoz már 1607-ben igényt formált¹⁾ csak megerősít bennünket föltevésünkben. Magyarországi birtokait elharácsolták, rengeteg sok pénze örökre oda veszett, elkeseredésében tehát hatalmasan akart magának kárpótlást szerezni, a mint hasonló körülmények között nagyon sok kortársa hasonlóképen cselekedett volna. De markába szakadt a dolog és öt esztendőn keresztül szenvedett börtönében, míg utoljára «sok fő-főkirályoknak, electoroknak, herczegeknek, királysági és herczegségi országoknak» törekedésére, 1621 szeptember 8-án kegyelmet kapott.²⁾ Már pedig ha udvari felfogás szerint, valami igazán főben járó bűne és országfölforgató szándéka volt volna, mint p. o. *Bocskay Istvánnak*, bizony hamarosan elbántak volna vele, vagy legjobb esetben is ott hagyták volna veszni a tömlőcz fenekén. Kiszabadulása után visszajött Magyarországra és *Léva* várában lakott, de szabadságának nem sokáig örvendhetett, mert nyughatatlan életének 1623-ban vége szakadt.

Dr. KOMÁROMY ANDRÁS.

¹⁾ Történelmi Tár 1893. évf. 440. l.

²⁾ Az a hír terjedt róla, hogy 1619-ben börtönében megtévelyodott, de úgy látszik, nem volt igaz. Bars vármegyében írott levelét l. *Szerémi*: Emlékek 123. l.

³⁾ Bethlen Gábor fejedelem 1623. nov. 24. értesült Kolonich haláláról, s azonnal intézkedett, hogy *Léva* várát kezéhez vehesse, «*hogy ilyen háborgó időben . . . valami akadékjá ne történjék és egyéb jövedelemnek is tékozlása ne legyen*». (Tört. Tár 1886. évf. 429—431.) a békekötés után vissza szállott Ferdinándra.